

Народна библиотека
'РАДОЈЕ ДОМАНОВИЋ'

30 CP 342

ПЕСКОВАЦ

ЗАКОН о удружен

600000098

COBISS ©

67. 248

34

ЗАКОН

О УДРУЖЕЊИМА, ЗБОРОВИМА И ДРУГИМ ЈАВНИМ СКУПОВИМА

са

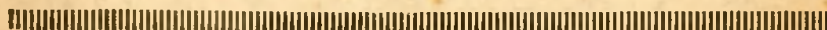
ОБРАЗЛОЖЕЊЕМ ЗАКОНА

и говором

Едварда Кардеља

БЕОГРАД 1945

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
CHICAGO, ILLINOIS
JANUARY 1950
AND YACHTING
CLUB OF CHICAGO

a/ 98
342.727(094.5)

ЗАКОН

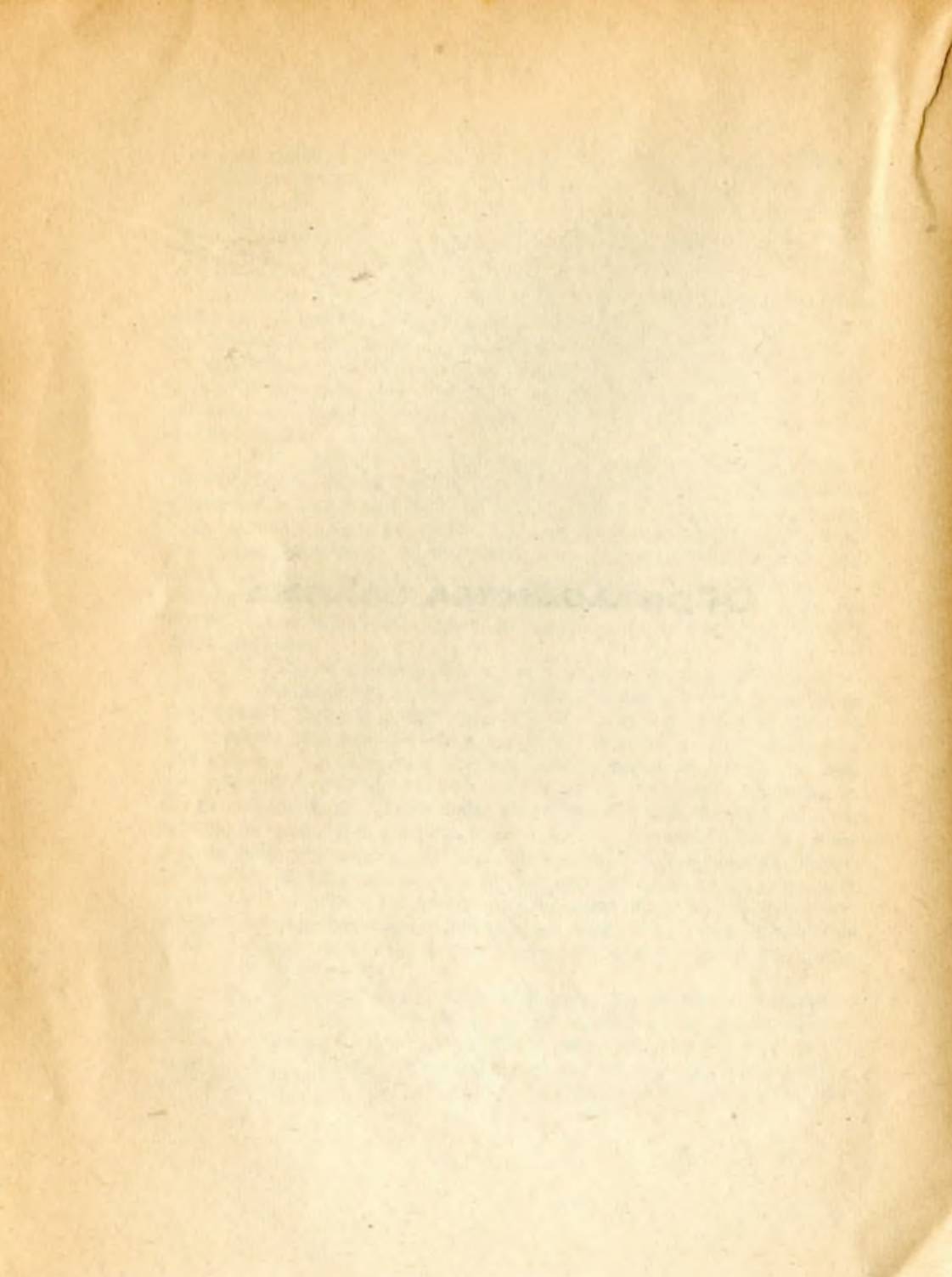
о удружењима, зборовима
и другим јавним скуповима

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
ГРАДА БЕОГРАДА

Бр 7798

Сторка

34

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
ГРАДА БЕОГРАДА

Одељење

С

Струка

XVI

ГЛАВА I

О УДРУЖЕЊИМА

Члан 1

У циљу развијања политичке, културне и друштвене активности народних маса, грађанима Демократске Федеративне Југославије зајемчује се право удруживања у политичка, културна, научна, техничка, фискултурна и друга удружења.

А) Политичке странке (удружења)

Члан 2

Политичке странке (удружења) могу имати делокруг рада:

а) на територији појединих аутономних области (политичке странке аутономних области);

б) на територији једне федералне јединице (земаљске политичке странке); и

в) на територији целог савеза (савезне политичке странке).

Члан 3

Грађани који намеравају да приступе организованом политичком раду, дужни су претходно поднети пријаву странке (удружења) надлежним органима власти.

Уз пријаву они су дужни приложити програм и правила (статуте) своје политичке странке (удружења).

Члан 4

Пријаву о оснивању односно обнови рада политичких странака (удружења) потписују:

- а) за политичке странке (удружења) аутономних области и земаљске политичке странке, најмање 50 бирача;
- б) за савезне странке (удружења) најмање 100 бирача са територије на којој делују.

Члан 5

Оснивању односно раду политичких странака (удружења) не могу учествовати нити бити њихови чланови страни држављани, и они који немају бирачко право.

Члан 6

Правила политичких странака (удружења) — (чл. 3 овог Закона) — морају садржавати назив странке, прописе унутрашње организације, наведена сва материјална и друга средства којима се циљ странке има да остварује као и седнице странке.

Члан 7

Пријава у смислу чл. 3 овог Закона подноси се:

- а) за политичке странке (удружења) аутономних области и за земаљске политичке странке — земаљском Министарству унутрашњих послова;
- б) за савезне политичке странке (удружења) — савезном Министарству унутрашњих послова.

Ако пријава има формалних недостатака, вратиће се подносиоцима ради исправке односно допуне.

Члан 8

Надлежна власт може забранити оснивање и рад политичких странака (удружења) која имају фашистички и профашистички карактер или служе позивању и расприравању

националне, расне или верске неједнакости, мржње и раздора или ако су оснивачи односно лица која се налазе на челу странке носиоци таквог рада.

Надлежна власт аутономне, односно федералне јединице може на својој територији забранити рад савезне политичке странке (удружења) ако тај рад угрожава равноправност или јединство дотичне јединице с другим јединицама

Члан 9

Ако земаљско односно савезно Министарство унутрашњих послова донесе одлуку да се дозвола рада или рад политичке странке (удружења) забрањује, потписници пријаве могу се жалити, и то:

а) против одлуке земаљског Министарства унутрашњих послова — Врховном суду Демократске Федеративне Југославије.

Ако земаљско односно савезно Министарство унутрашњих послова не донесе одлуку у року од 15 дана по учињеној пријави сматраће се да као политичкој странки (удружењу) рад није забрањен.

Земаљски односно савезни Врховни суд дужан је донети одлуку по жалби у року од 15 дана. Његова одлука је коначна

Члан 10

Политичке странке (удружења) су дужна једанпут годишње да објаве извор својих прихода и њихову величину, као и то на што су утрошени.

Члан 11

Политичке странке (удружења) уживају правну и пословну способност. Оне могу имати својину и управљати: 1) чланарином и другим приходима; 2) локалом одређеним за странке управе и скупштина; 3) непокретностима нужним за испуњење циља странке; 4) својом штампом.

Б) Културна, научна, техничка, фискултурна и друга удружења

Члан 12

Грађани који намеравају основати неко културно, научно, техничко, фискултурно и друго удружење дужни су да о оснивању удружења поднесу пријаву надлежним органима власти, и то:

а) за удружење чија се делатност простира на територију једног места, једног или више срезова истог округа или целог округа. — Извршном одбору Окружног народног одбора;

б) за удружење чија се делатност простира на територију више округа једне федералне јединице или на територију аутономне области или читаву територију једне федералне јединице, — земаљском Министарству унутрашњих послова; и

в) за удружење чија се делатност простира на више федералних јединица или на целу територију Демократске Федеративне Југославије — савезном Министарству унутрашњих послова.

Члан 13

Пријаву о оснивању удружења потписује најмање 10 оснивача удружења.

Уз пријаву они су дужни приложити програм и правила удружења.

Члан 14

Правила удружења (чл. 13 овог Закона) имају садржати:

- 1) назив, седиште и подручје удружења;
- 2) задатак удружења и средства којима се тај задатак постиже;
- 3) организацију и начин формирања управе удружења и начин на који се доносе одлуке удружења;
- 4) одредбе о ступању у чланство удружења и иступању;
- 5) права и дужности чланова;
- 6) заступање удружења;

- 7) друштвене знакове, печат и томе слично;
- 8) изворе материјалних средстава удружења и намену имовине за случај престанка удружења.

Члан 15

Управа удружења мора имати најмање 8 чланова.

Члан 16

Органи власти којима се пријава подноси (чл. 12 овог Закона) донеће у року од 15 дана по учињеној пријави одлуку о одобравању или неодобравању оснивања удружења.

Они ће забранити оснивање и рад оних удружења чији је рад фашистичког или профашистичког карактера или служи изазивању и распиривању националне, расне или верске неједнакости, мржње и раздора или ако су оснивачи односно лица која се налазе на челу удружења носиоци таквог реда, а исто тако може се забранити рад удружења ако не одговара објављеном програму.

Члан 17

Ако надлежни органи из чл. 12 овог Закона донесу одлуку да се оснивање удружења не одобрава, или да се рад забрањује, потписници пријаве односно управа удружења могу се жалити, и то:

а) против одлуке Окружног народног одбора — земаљском Министарству унутрашњих послова;

б) против одлуке земаљског Министарства унутрашњих послова — Министарском савету федералне јединице;

в) против одлуке савезног Министарства унутрашњих послова — Министарском савету Демократске Федеративне Југославије.

Ако наведени органи из чл. 12 овог Закона не донесу одлуку у року од 15 дана по учињеној пријави сматраће се као да су донели одлуку о одобравању;

Органи којима се жалба подноси дужни су донети одлуку по истој у року од 15 дана. Њихова одлука је коначна.

Члан 18

Удружења која су постојала пре 6 априла 1941 године, ако намеравају обновити свој рад, дужна су поднети пријаву надлежним органима из чл. 12 овог Закона у смислу овог Закона.

Пријаву о обнови удружења потписују чланови свих органа (главног, управног и надзорног одбора итд.) удружења.

ГЛАВА II

О ЗБОРОВИМА И ДРУГИМ ЈАВНИМ СКУПОВИМА

Члан 19

У циљу развијања политичке свести и активности народних маса, грађанима Демократске Федеративне Југославије зајемчује се право одржавања јавних скупова: зборова, митинга, приредби под ведрим небом или на коме другом јавном месту и приређивање уличних поворки, демонстрација и манифестација

Члан 20

Сазивачи зборова и других јавних скупова наведених у чл. 19 овог Закона дужни су да исте пријаве надлежном среском односно градском народном одбору најмање 48 часова пре одржања.

У пријави за одржање збора или другог јавног скупа мора се навести тачно место и време држања јавног скупа, као и сврха ради које се скуп сазива. Пријаву морају потписати бар двојица сазивача, пазначивши уз то своје занимање и место становања.

Потврду о пријему ове пријаве надлежни срески односно градски народни одбор је дужан издати чим је пријаву примио.

Срески односно градски народни одбор може забранити одржање пријављеног јавног скупа ако постоји стварна опасност угрожавања реда и мира.

О забрани јавног скупа надлежни народни одбор известиће сазиваче најкасније 24 часа пре времена за које је скуп сазван. Сазивачи имају право жалбе у року од 24 часа на вишу наредну власт која мора донети решење у року од 48 сати. Ово решење је коначно.

Члан 21

Сазивачи јавних скупова наведени у члану 19 овог Закона имају право тражити да им народне власти омогуће односно олакшају одржавање скупа стављањем на употребу тргова, улица, јавних зграда и томе слично.

Члан 22

Јавним скуповима наведеним у члану 19 овог Закона руководи претседништво састављено најмање од 3 лица. Претседништво је обавезно да одржава ред на јавном скупу, да одржава оквир и природу који су му одређени у поднетој пријави.

Претседништво јавног скупа, а до образовања претседништва сазивачи означени у пријави, одговорни су за одржавање реда на скупу.

Члан 23

Претседништво јавног скупа односно сазивачи имају право тражити да им се осигура ред и безбедност јавног скупа односно да се ред, уколико је могуће, поврати.

Члан 24

Страни држављани и лица која немају бирачко право не могу сазивати јавне скупове и руководити њима.

ГЛАВА III

КАЗНЕНЕ И ПРЕЛАЗНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 25

Прекршај прописа овог Закона о пријављивању политичких странака (удружења) и о пријављивању зборова и других јавних скупова који имају политички карактер

казниће се новчано до 5.000.— динара, уколико не садржи и друго кривично дело.

Прекршај прописа овог Закона о пријављивању удружења и јавних скупова који немају политички карактер, казниће се новчано до 3.000.— динара, уколико не садржи и друго кривично дело.

Члан 26

Ко учествује као функционер у раду недозвољеног удружења биће кажњен лишењем слободе до једне године, а чланови таквих недозвољених удружења до 3 месеца или новчано, уколико нису починили теже кривично дело.

Члан 27

За неизвршење прописа из члана 10 овог Закона или за објављивање неистинитих података из истог члана, казниће се лица која злонамерно почине то кажњиво дело лишењем слободе до годину дана.

Члан 28

Све ове казне изричу надлежни народни срески судови против чије пресуде има места жалби у року од 15 дана надлежном окружном суду.

Члан 29

Овај Закон ступа на снагу кад се објави у „Службеном листу Демократске Федеративне Југославије“.

25 августа 1945 године
Београд

Претседништво
Привремене народне скупштине
Демократске Федеративне Југославије

Секретар,
М. Перуничкић, с. р.

Претседник,
др. И. Рибар, с. р.

Образложења закона

У име скупштинске већине др Хинко Кризман је поднео следеће образложење Закона о удружењима, зборовима и другим јавним скуповима:

Другови народни посланици, Предлог закона о удружењима, зборовима и другим јавним састанцима опет је један даљи важан корак нашег законодавства о систематској изградњи демократског поретка. Овај се закон укључује у систем закона, које је Народна скупштина донела и које ће још донети за остварење пуне и истините демократије али истодобно и за њену одбрану.

Материја овог закона обухвата најважнији део политичког права, права удруживања и зборовања. Ова су права основица сваког политичког и културног живота, предуслов политичке свести и вредности. Зато вај Законски предлог у члану 1 зајемчује свима грађанима ДФЈ право удруживања у политичка, културна, научна, техничка, фискултурна и друга удружења, а у члану 19 зајамчује грађанима право одржавања јавних скупова, зборова, митинга, приредаба под ведрим небом или на којем другом јавном месту и приређивање уличних поворки, демонстрација и манифестација.

Овај Закон даје пуну слободу оснивања политичких странака и удружења те прописује њихове организационе форме које одговарају нашој националној и политичкој структури државе.

У члану 2 разликује већ према делатности рада обласне странке, које делују на територији једне области; земаљске странке, које делују на територији једне земље, једне федеративне јединице и савезне странке, које делују на територији целе Југославије.

Члан 3 одређује регистрацију политичких странака, и веже је у чл. 4 и 6 уз услове, који се врло лако могу испунити.

Број потписника ограничен је и утврђен са 50 за обласне и земаљске странке, а са 100 за савезне странке.

У члану 3 извршује Законодавни одбор накнадно извесне измене, које ће се овде, у специјалној дебати, у облику амандмана прочитати и на прихват предложити. У тој

измени брише Законодавни одбор разлику између нових и старих странака, које је са становишта закона и његова поступка без сваког интереса и важности. Ова разлика могла би створити низ спорних питања, која не може и не сме решавати народна власт него ће их решити сам народ и динамика политичког живота.

Члан 8 у пуној сагласности са другим нашим политичким законом даје надлежној власти право да забрани оснивање и деловање свих странака које имају фашистички и профашистички карактер или служе изазивању и распиривању националне, расне и верске мржње или ако су оснивачи лица, која се налазе на челу странака носиоци таквог рада.

Ове одредбе су, другови народни посланици, императив нашег времена. Распиривање и изазивање националне и верске мржње највећи је злочин против народа и државе. Сав наш будући развитак а и сам наш народни и државни опстанак условљен је чувањем и јачањем братства и јединства југословенских народа. А сузбијање фашистичког и профашистичког рада и деловања постало је након страховитих искустава овог рата, међународно право и дужност свих народа.

У нашем законодавству већ је довољно и тачно означен, ограничен, и протумачен појам фашистичког и профашистичког рада и деловања, а ван сваке законске формуле то тумаче стотине хиљада гробова знаних и незнаних мученика, а оно што вам ти гробови говоре и оно што нас они уче и опомињу, то им несмемо и нећемо заборавити. Наши закони дају највише политичке слободе грађанима, али те се политичке слободе не дају да се демократија руши а слобода угрожава. За нас демократија није и не може бити као она принцеза из индијске приче која се утопила зато што је било по старим законима забрањено да профане руке приме њено посвећено тело. Ми ћемо демократију бранити законом а ако буде потребно и другим средствима. (Пљескање).

Члан 8 садржи даље одредбу да надлежне власти сваке федералне јединице могу на својој територији забранити рад сваке савезне политичке странке, ако тај рад угрожава равноправност или јединство дотичне јединице са другим јединицама. Ова одредба је признање самосталности

свих саставних делова наше државе и јемство њиховог мирног развитака. Њихова се будућност може обезбедити само онда ако оне саме сузбију сваку самоубилачку сепаратистичку тежњу али и сваки нападај на њихова права и политичку индивидуалност. То је закон политичке равнотеже једнако потребан државној целини као и њеним деловима.

Члан 9 одређује право жалбе и то против одлуке земаљског Министарства унутрашњих послова — Земаљском врховном суду, и против одлуке Савезног Министарства унутрашњих послова — Врховном суду Демократске Федеративне Југославије.

У томе се огледа карактер наше народне власти да се може подићи жалба по којој се ствар има решити у Врховном суду.

Члан 10 нормира дужности политичких странака да једанпут годишње објави извор својих прихода и њихову величину као и то нашта су они утрошени. Установа овога члана уперена је против политичке корупције. Политичка корупција и алиментација странака и њихове штампе по великом капиталу, банкама и индустријалцима били су, увек узрок и извор највећег зла нашег политичког живота. „Новац и политика“ могао би бити наслов једног срамног времена наше политичке историје. Конти про диверзи великих банака и подузећа књиже милионске износе утрошене у сврхе политичке корупције. Примљени новац утицао је на држање и деловање политичких странака и њених претставника у разним владама, нарочито у привредним питањима а на штету општег добра и државне касе.

Ова установа настоји спречити ово зло и ја се надам да ће развитац социјални и економски наше државе већићи сталним правцем па да ова установа неће можда доћи ни до примене.

Члан 12—18 даје организационе форме културне и друштвене активности свима грађанима Југославије, даје им и пуну слободу оснивања културних, научних, техничких, фискултурних и других удружења. Законодавни одбор предлага само у чл. 13 измену да се одреди или фиксира број са 10 оснивача да то не буде неодређено.

Глава II зајамчује право грађанима Југославије право удруживања, јавних скупова, зборова, митинга и приредаба под ведрим небом итд.

Члан 20 нормира поступак пријављивања јавних скупова. И ту је Законодавни одбор предложио само измену рока од 24 часа на 48 часова за пријаву, и на крају рок кад има надлежна власт да донесе одлуку да се тај рок измени уместо 12 да буде 24 часа пре времена кад је скуп сазван да не би настала сметња и да би сазивачи били на време обавештени као и они који су на скуп позвани.

Дужност пријаве протеже се само на јавне скупове. Конференције, мањи састанци у затвореним просторијама не подлежу пријави. И зато је предложена измена наслова и Закона, да се у место „јавним састанцима“ стави „скуповима“.

У члану 21 коначно има установа која илустрира дух и тежњу овога Закона, јер се ту установљава да сазивачи јавних зборава имају право да од народних власти траже помоћ, да траже да им се ставе на расположење тргови, јавне зграде и томе слично.

Другови народни посланици, ми смо свесни кад доносимо овај Закон да отварамо пут у нормалан политички живот. Ми омогућујемо деловање странака као једног правилног средства за формирање државне воље. Кад ми то радимо ми верујемо у конструктивне снаге и у свест нашег народа да се наш политички живот неће развијати у правцу ситног и слепог странчарства и јалове страначке борбе и надметања, јер демократији и слободи толиким патњама и толиким жртвама стеченој треба се свака политичка струја и странка одужити стваралачки, позитивним радом, подређивањем својих посебних страначких интереса и амбиција великим интересима народне и државне целине потребама и задацима нашег времена.

Овај предлог о праву удруживања и састајања у уској је вези са изборним Законом. Предизборно вреће даје му нарочито значење, јер је он једно јемство више да ће наши избори бити слободна и несметана манифестација суверене воље свих народа Југославије.

Овај је закон уједно рјечити одговор на оне злонамерне оптужбе и сумње да се код нас хоће завести једнопартиски, тоталитарни, ауторитативни систем. Ми хоћемо народну власт и народну демократску државу, и јер то овај Закон помаже да се оствари, зато молим Скупштину да би примила овај Закон у начелу. (Аплауз).

Г О В О Р

Едварда Кардеља

„Законом о судовима Привремена народна скупштина достојно завршава једну значајну творевину овога заседања. Учврстили смо, фактички, са низом закона које смо примили, темеље нашег поретка истинске народне демократије.

За кратко време трајања овога скупштинског заседања ми смо примили Закон о бирачким списковима, који је уредио основе нашег изборног система. Читава наша власт грађена је на систему претставничких органа. Према томе, лако је схватити колика је важност чињенице да се Законом о бирачким списковима уреде прави темељи тога изборног система.

Законом о Уставотворној скупштини, ми смо омогућили да наши народи приступе коначном уређивању наше земље, да донесу у што краћем времену коначну одлуку о форми коју ће наша држава, наша државна заједница имати у будућности. Законом о Уставотворној скупштини још једанпут после 4 године рата, кад су наши народи са оружјем у рукама показивали своју вољу, још једанпут даје се могућност да на демократски начин народ са куглицама суверено каже каква је његова воља, какво је његово схватање задатака који стоје данас пред њима.

Законом о изборима за Уставотворну скупштину, ми смо донели оне нужно потребне демократске форме, без који није могуће замислити да би претставнички органи народних власти заиста били демократски, заиста изабрани, заиста састављени од слободних претставника народа.

Законом о аграрној реформи ми смо поново записали и углавном коначно остварили један принцип, да земља припада ономе који је обрађује. Тиме смо наш демократски поредак допунили с још једном формом која мора бити и јесте саставни део истинске народне демократије.

Законом о држављанству ми смо демократскије поставили питање држављанства, него што је то било у старом југословенском закону о држављанству и дали смо већу заштиту грађанима Југославије и у земљи и ван Југославије.

Законом о штампи и о удружењима ми смо положили темеље за изградњу даљег слободног друштвеног и политичког живота у нашој земљи. Законом о уређењу војних судова ми смо прешли од начина суђења какав је обичајан у војна времена, на редовно судство и тиме смо створили услове за прелазак у нову фазу у развоју наше земље и нашег правног поретка. Законом о кривичним делима против народа и државе, ми смо укинули могућност неједнакости, протеривања или чак појава самовоље у борби против непријатеља народа и државе. Законом о судовима ми смо поставили наше судство на демократску основу, предали смо судство у руке и под контролу народа тако да ће наше судство бити један од најчвршћих темеља демократског поретка у Југославији. Ја мислим да смо са свим тим законима обавили један огроман посао који ће дати у једној читавој етапи, могу рећи епоси, печат новој Југославији. Њеној демократији и њеном изграђивању.

РАД НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ И ЊЕНЕ ЗАКОНЕ КАРАКТЕРИШЕ ЊИХОВА ДЕМОКРАТСКА СУШТИНА И ФОРМА

Шта карактерише рад Привремене народне скупштине и законе које је она донела? Пре свега, ја мислим, да карактерише рад Народне скупштине и њене законе њихова демократска суштина и форма. Суштина наше демократије, која се почела изграђивати у току народно-ослободилачког рата у борби против окупатора, његових помагача, издајника и свих противнародних снага је у томе, да она није само формална и не носи само спољне знакове, него да је она стварна, са дубоком социјалном садржином.

Наша нова демократија није досад писана многим писаним законима, али у пркос тога је дубока, народна и истинска више но што је у многим земљама, које се називају демократским. Сада са нашим законима ми тој народној демократији дајемо јачи изражај, дајемо јој јачу формалну страну. Главно је, у свакој истинској демократији то, да демократски систем свесно носе основне народне масе, да воља тих основних маса може увек без икаквих ограничења да дође до изражаја. Да би се то могло остварити потребно је да демократија има и снагу да њена воља,

да воља народа може да дође до изражаја. Била је то лажна демократија у прошлости наше земље па и у многим другим земљама, тамо где, додуше, постоји изборни систем са куглицама или нечим сличним, али ако поред тога постоји армија жандарма, полицајаца и противнародних управних чиновника који су потпуно независни од тих куглица и од народа који гласа. Лажна је демократија у којој одлучују корупција, утицаји разних финансиских и других противнародних клика на политичке врхове, на врхове странака, на парламентарне кулоаре, тамо где новац одлучује како ће поједини посланици да гласају, како ће поједини претседници, секретари партија да стварају програме својим парламентарним круговима итд. Није то никаква демократија ако се сваке четврте године позива сељак или радник да бацн у кутију куглицу а после нико га више не пита шта он хоће, шта мисли и да ли је задовољан тиме како се извршује оно, на што је он мислио кад је гласао. (Пљескање) Ја мислим да права демократија не почиње, него свршава написаним законима. Права демократија почиње нечим другим, почиње тиме што ствара реалну снагу која ће обезбедити да се сваки демократски написан закон може остварити. Тако су наши народи почели. Они су почели тиме што су разрушили стари корумпирани, противдемократски противнародни државни апарат. Они нису рушили у почетку можда са неким планом тај апарат. Онда када по нашим селима на слободној територији народне масе нису обнављале старе општине него кад су створиле као органе своје власти народно-ослободилачке одборе, онда наш народ није можда, увек био свестан о историској величини те промене

НОВИ ДРЖАВНИ АПАРАТ НИЈЕ НОВ САМО ПО ЉУДИМА КОЈИ СУ У ЊЕМУ, ОН ЈЕ НОВ И ПО ФОРМИ И ПО СТРУКТУРИ

Наше масе су тежиле, да једноставно створе такве органе власти који ће им обезбедити победу над непријатељем. Наше масе су знале да стари државни апарат не може да омогући ту победу, знале да стари апарат може бити само сметња тој победи, да може бити сметња из-

градњи народне демократије и због тога није нико ни помишљао на то да успоставља старе општине, среске поглаваре, жандармериске станице итд. Зато су, јединствено у читавој земљи Југославији, спонтано, наше народне масе пришле ка народно-ослободилачким одборима, као новој форми своје народне власти. Отуда се постепено стварао нови државни апарат, који није нов само по људима, не само по томе што су у том државном апарату људи, израсли непосредно из народа, израсли непосредно из борбе, што су јуче нигде познати радници, сељаци, интелектуалци дошли на руководећа места, него је тај апарат нов и по форми и по структури.

Законодавна власт се код нас није непромостиво делила од извршне власти. Онај који бира у исто време и контролише и чак и спроводи ове законе које су изгласали његови изабрани претставници у народним претставничким телима. То је једна историска, крупна промена у изграђивању наше демократије. Чини ми се да те промене наши другови из скупштинске мањине не схватају или неће да схвате и зато прилазе са неповерењем тим народним властима, зато нису способни ни да оцене резултате које је наша народна власт дала у тим годинама. Ја никако нећу да тврдим да је демократска форма безначајан елемент у изградњи демократије. Једно без другог, то јест суштина без форме и обратно не може бити. Али наше народне масе нису питале ни за какве старе законе када су почеле да изграђују нове демократске форме. Оне су градиле нове демократске форме из своје свести, из својих осећања, из својих жеља, из свога убеђења да је могуће и да треба створити један друкчији живот у Југославији за радне масе, један живот достојан човека. И тако је наша демократија почела да расте. Она се у самом почетку обезбедила да не може нико угрозити демократску вољу народа. Та воља данас располаже таквим реалним снагама да је нико неће моћи ограничити ни спречавати. Зато је код нас из народно-ослободилачке борбе настала и нова Југословенска армија. Зато је одоздо растао кадар наших официра, подофицира и наших руководица. Зато су наше народне масе изградиле нов управни апарат, зато су у току народно-ослободилачке борбе израсле нове судије, народне судије, које су кудикамо боље схватили права народа, него велика већина

старих судија са свакојаким факултетским спремама. Зато је наш народ изградио нов систем и међусобну повезаност органа народне власти. Данас можемо рећи: у грубome је такав систем изградње наше народне власти довршен. Ми данас имамо свуда у Југославији читав систем народних органа власти одоздо до врха. У великој већини наших покрајина и области народно-ослободилачки одбори су бирани тајним гласањем. У неким покрајинама и областима народно-ослободилачки одбори нису још бирани тајним гласањем, али су изашли из борбе народа, из оног непосредног демократског полета народа у самом почетку. Зато и тим народно-ослободилачким одборима нико данас не може порицати да немају права на своје опстојање и да немају право да говоре у народно име. Према томе, ми можемо данас рећи: да смо ми до овог заседања завршили ту прву етапу изградње народне власти, да постоји данас снага демократије која може обезбедити да ће сваки писани закон стварно бити испуњен.

Сада почиње други наш задатак, тако рећи друга етапа у изградњи наше народне власти: да подижемо на виши степен, да исправљамо и оспособимо тај систем, за што бољи рад; да законодавством које ћемо створити и у овој нашој централној Привременој скупштини, и у федералним народним скупштинама развијемо и формалну страну демократије, да обезбедимо јачу контролу народа одоздо над органима власти и да обезбедимо јачу контролу рада наших органа власти од стране виших органа власти; да помоћу једног таквог система постепеног и што бржег уређивања нашег демократског поретка убрзамо исправљање грешака и недостатака који се појављују у нашој народној власти, да излучимо из наше народне власти оне појединце који су се увукли, искоришћујући једно бурно време, у органе народне власти да тамо сметају, да праве штету нашим народним властима.

Све је то сада задатак наших законодавних органа, задатак наших нижих руководећих органа народне власти, то је данас задатак сваког искреног и ваљаног сина свога народа.

Ја мислим да је управо са тог гледишта овај садашњи наш законодавни рад од огромног значаја и он ће дати један нов, један незапамћен полет у демократској изградњи

наше народне власти. Може мањина у овој нашој скупштини да сумња у те ствари, али ја сам убеђен да наше народне масе са овим демократским законима у рукама добро схватају демократску суштину нашег рада, демократска, национална и друга права. (Одобравање).

Ја имам утисак да скупштинска мањина није схватила битне, принципијелне разлике између данашњих органа народне власти и органа власти у прошлости. Ја мислим да је скупштинска мањина побркала једноставно суштину са формом, а истинитост са једним привидним стањем. Скупштинска мањина види гажење демократије тамо, где је права демократија, где је гаранција да ће она моћи да се развија, а види насупрот демократију тамо где у ствари почиње њено гажење и угрожавање демократије. (Одобравање).

Скупштинска мањина има пуно неповерења према нашим народним властима, она унапред изражава неповерење у испуњавање закона. Међутим, ни по једном закону скупштинска мањина није била ни један принципијелни аргуменат против

А из овог принципијелног неповерења може се доbitи утисак да мањина жели стари апарат. Нећу — разуме се — да кажем да она свесно жели Петра Живковића и шестојануарски апарат, али она жели стари систем апарата из кога би се после годину, две или три, а можда и након пар месеци већ неизбежно изродио један нови Пера Живковић у још много гореј форми него што је био стари. (Пљескање). Испада, према томе тако да се скупштинска опозиција баца против настојања у изградњи народне власти управо у тренутку кад те народне власти чине највеће напоре и највећи корак унапред у даљњој изградњи демократије у овој земљи. То значи у пракси, објективно, да скупштинска опозиција у свом несхватању садашње ситуације и момента, смета изградњи те демократије, хтела она то или не хтела. (Пљескање). То значи даље да скупштинска опозиција данас долази у сукоб сама са собом, да она својим делима, својом праксом негира своје речи супроставља се у пракси ономе што она ми и речима грађи.

Друга је карактеристика овог рата наше Скупштине темпо којим је наша Скупштина извршила тај огроман посао. Ниједна скупштина у Југославији, није никада ни при-

ближно са таквим темпом радила, као што је то радила ова наша Скупштина. Ја мислим, да би за читав низ тих ванредно важних закона које смо ми сада примили, у старој Југославији, оној предшестојануарској и оној испред „обзнане“ били потребни месеци и године скупштинског рада — да и не говорим — разуме се — о суштини тих закона. То значи да је јединство наших народа данас тако чврсто да је такав темпо могућ. То даље значи, да су сва та питања која смо ми постављали сада у Скупштини да су сва та питања тако блиска свести наших народних маса, да она не траже дуге дискусије. Тежње наших народних маса су данас тако јединствене, да се људи већ после пет или десет речи, разуме се, људи који су искрени и стварно желе добро своме народу, да се ти људи управо после пар речи нађу на истим позицијама. Ја мислим да је такав темпо рада својствен само великим епохама у историји народа. Наши народи уствари данас преживљују један историски прелом и зато из дубине наших народних маса врн неисцрпљива стваралачка снага која долази до изражаја на свим подручјима нашег народног живота.

Израз те стваралачке снаге, која из дубине народа извире јесу и ови наши закони и читаво наше законодавство. То законодавство није програм за наше народе, оно у ствари само даје форму живој и свесној вољи наших народних маса, даје само облик стваралачког рада наших народа. Ако ми стварамо законе који формулишу, који дају данас форму томе што народ у пракси ради и за чиме иде, ја мислим да у пуној мери долази до изражаја суверенитет народа. Зато ми данас можемо с поносом да кажемо: да је наше законодавство у пуном складу с тим што наше народне масе стварају и за чиме те наше народне масе жуде.

НАША СКУПШТИНА СЕ УГЛАВНОМ ДРЖАЛА СТВАРНО ПИТАЊА КОЈА ПРЕТСТАВЉАЈУ ГЛАВНУ БРИГУ НАШИХ НАРОДНИХ МАСА

Трећа карактеристика рада Скупштине јесте форма у том раду, или још боље речено стил рада Народне скупштине. Раније су скупштине у Југославији биле гледане више мање као једна трибина на којој се нађу једне про-

тив друге делегације разних партија. Зато су те скупштине постајале трибине за партиско надмудривање. Зато су у тим скупштинама у великој већини, нетврдим сви, али свакако они који су у прошлости давали тон народним скупштинама, говорили и решавали о свима питањима кроз наочаре својих партија. Зато је дискусија била најчешће беспринципијелна, далеко од правих интереса широких народних маса. Наша Скупштина и дискусија у њој силно се разликује од њих. Она је била углавном принципијелна. Она се углавном држала стварно оних питања која претстављају главну бригу наших народних маса. Дискусија је говорила о интересима наших народних маса. Говорила је о суштини изградње наше државе, органа народне власти и привредног и другог живота наших народа. Са малим изнимкама посланици у свој Скупштини заборављали су тако рећи да су припадници једне или друге партије. Они су знали да Скупштина није трибина за партиске свађе, него да је то кућа где је дужност сваког посланика, без обзира на његову партиску и политичку припадност да мисли само о свом народу и његовим правим интересима и да мисли само на обезбеђење правог демократског поретка, ако је он заиста демократа. (Буран аплауз).

Један говорник из опозиције говорио је јуче или прекјуче о некој „вашој партији“ која по његовом мишљењу постоји овде у Скупштини. У тој његовој формулацији види се сва дубока разлика између нас и мањине у схватању задатака који данас стоје пред нама. У ствари споменута „наша партија“ се састоји од много партија. И не само то, него се тако звана „наша партија“ састоји и од извесних опречних мишљења по неким питањима, која су данас споредна. Али у овим клупама је „ова партија“ стварно створила потпуно јединство. Зашто? Зато што је огромна већина тих посланика стварно мислила само о интересима народа и демократије и због тога је она данас стала на једно јединствено гледиште у погледу задатака, који пред нама стоје. (Аплауз). У једно доба таквих тешкоћа са каквим ми данас имамо посла, у доба кад народ нема свакодневног хлеба, кад су пред свима нама задаци за обезбеђење свакодневног хлеба нашим народним масама и да им обезбедимо уља и дрва кроз зиму, у то доба није тешко определити који

су то главни циљеви, који могу ујединити демократске снаге, ако су оне заиста такве. (Пљескање). Ако неко у такво доба полази са другог становишта, а не овог, онда то значи да је то становиште субјективно и везано за неке интересе који нису интереси народних маса, па је онда природно да такви људи гледају на оне, који мисле друкчије, онако као што сам пре говорио, са неповерењем. За њих су дакако они други „ваша партија“, за њих је то тежња ка „једнопартиском систему“. Међутим, ако се ради о јединственом гледању на горућа питања данашњице — то није „једнопартиски систем“. И опозиција је гласала заједно са нама за неколико закона. А по другим законима као што сам раније казао опозиција није хтела да нађе неке битне аргументе против. То значи да је опозиција по неки пут ступила у ту „нашу партију“ (Смех). Значи да је полет демократије у нашој земљи тако јак, да је контрола наших народних маса над политичким врховима тако јака да понекад та контрола и тај притисак народних маса одозло повуче и опозицију у ту демократску струју. (Аплауз).

Судећи по држању, које је наша скупштинска опозиција заузела по питањима политичких закона, ја мислим да би било сасвим природно да је гласала и против Закона о аграрној реформи. Што није гласала против Закона о аграрној реформи то је доказ да они знају каква је демократска воља наших народних маса и да она на овоме осетљивом питању слуша ту вољу док на другим питањима мисли да може ту вољу и да не слуша. (Пљескање).

Ја мислим да ће после овога заседања Привремене народне скупштине наше народне масе још више пригрлити своју народну власт, да ће оне после овога заседања још јаче да се окупе око ње. Ја мислим да ће наша Народна скупштина на својим будућим заседањима можда бити још више јединствена него што је данас и да ће опозиција о којој ја не сумњам, да на многа питања гледа исто онако као што и ми гледамо, да ће та опозиција на идућим заседањима бити ближа нама него што је данас. (Један глас: Дај Боже!) Али је с друге стране сада на нашим народним масама да оцене, да ли је садашњи рад опозиције био за њих користан или штетан, правилан или погрешан. Наша скупштинска већина сво-

јим практичним радом до сада доказала је шта хоће. Она је овим Законом понова јасно и сасвим конкретно рекла шта грађи у име свога народа Скупштинска мањина је по своме негативном ставу осудила тај конструктивни рад већине. рад, који претставља само даље развијање демократских тековина и ја мислим да је на тај начин и она потпуно јасно рекла широким народним масама шта хоће

Мирне савести ми можемо да идемо пред народ и да укажемо на разлику која постоји између скупштинске већине и скупштинске мањине.

Ја мислим да може ово заседање Народне скупштине бити задовољно са успесима свога рада, задовољно и по форми и по садржини свога рада. Ја сам убеђен, да су овим, што је учинило III заседање Скупштине, створени дуготрајни темељи за изградњу наше државе и наше демократије и да се на основу тога пред нашим народом још јасније огртавају светле перспективе једног лепшег живота

Разуме се наш рад није ни из далека довршен. Ја сам далеко од тога да бих тврдио да су ови наши закони, које смо примили, већ идеални и да им не треба никаквих исправки. Ми ћемо се у будућности разумљиво још враћати на те законе. Упоредо са унутрашњим развитком наше земље, упоредо с тим, колико ће се демократија све више учвршћивати, а остаци фашизма и издаје постајати све слабији и слабији, упоредо с тим продубљиваће се и прошириваће се наша демократија. Можда ћемо се онда враћати на те законе, које смо данас примили и можда ћемо многе параграфе другачије формулисати. Мислим да је задатак једног истинског демократског парламента у ово доба управо био тај, да обезбеди демократски поредак нашој земљи да обезбеди његов несметани развитак од сваких покушаја фашистичких и профашистичких реакционарних снага да га руше, да га поткопавају и да поново баце земљу у понов унутрашњих сукоба и нових катастрофа. Ако задатак једног истинског демократског парламента у ово доба заседање у пуној мери испунило." (Бурно и дуготрајно пљескање).

ЦЕНА 3 ДИНАРА

Штампарско предузеће Народног фронта Србије